

Inventari de barraques de pedra seca al terme de Montblanc

Manel Martínez i Garm

Introducció

Les barraques de pedra seca són habitacles construïts exclusivament amb pedra, normalment pedra del mateix territori, extreta durant la neteja o despedregament de la terra de conreu. En alguns casos, també s'aprofitava la pedra d'alguna pedrera propera.

Les barraques són l'exponent més popular de l'art de la pedra seca, art constructiu que també contempla altres tipus de construccions, com ara marges, mines d'aigua, paravents, barracons o sitis per a les arnes, forns de calç, pous de gel... La característica comú d'aquest tipus de construccions són les pedra i el fet de no tenir cap material d'unió entre elles, ja que són col·locades en sec, pedra damunt de pedra.

Aquests tipus de construccions, es troben per tot el país, només en canvia el nom segons el lloc o la comarca on són: barraca de pedra seca, barraca de vinya, barraca de pagès, barraca de pastor, barraca de tros, claper, cabana de volta, monjoia, cocó... A part del nom, també trobarem diferències en les tècniques constructives, tant a la planta com a la superfície, a la volta, als portals i en d'altres elements.

Aquests habitacles eren d'ús rural. Si bé en l'actualitat la major part estan abandonats, tenien una gran utilitat com a refugis temporals en cas de pluja, de tronades estivals i de pedregades, per resguardar-se del vent fred de l'hivern o per protegir-se del sol i la calor de l'estiu. Eren utilitzats també per guardar els estris del pagès. En alguns indrets del país, les barraques són de grans dimensions i amb més d'una sala, i s'utilitzaven també com a habitatge temporal. No és el cas, però, de les barraques del terme de Montblanc, que són de petites dimensions i d'un sol cos, tret d'un parell de casos excepcionals.

Al nostre país, les barraques de pedra seca han estat sempre relacionades amb el conreu de la vinya, de fet, en molts indrets són conegudes com a barraques de vinya.

L'inventari

La idea de fer un inventari de barraques de pedra seca sorgí l'any 2001, quan es començà a marcar el traçat del recorregut del tren de gran velocitat (TGV) pel terme municipal de Montblanc i ens adonàrem que algunes construccions d'aquest tipus perillaven. Així fou com, animat pel Maties

Solé i pel Christian Pomares del Museu-Arxiu de Montblanc, vaig començar a inventariar algunes barraques, especialment aquelles que segons el traçat del TGV havien de ser enderrocades.

Cal remarcar que a partir del 2002, paral·lelament a aquest inventari de barraques, també s'efectuà l'inventari d'altres elements de pedra seca gràcies al Programa de Recerca i Anàlisi de l'IPEC (Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya), del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, un projecte presentat per un grup de treball relacionat amb el Museu-Arxiu de Montblanc i format per Maribel Serra, Iolanda Vivancos i Rosa Canela (coordinadora) i del qual jo també formava part com a persona encarregada del treball de camp de l'inventari.

L'inventari pròpiament dit no ha estat tancat mai, ja que, de tant en tant, algun informador dóna a conèixer una nova localització, si bé ja són casos molt puntuals.

El fet de realitzar aquest inventari ha representat moltes hores de caminar pel terme de Montblanc, i he de dir que ha estat molt gratificant, ja que m'ha ser-

